

Les tres vides de 'Quatre Cantons'

Quatre Cantons va ser una revista de barri que tingué tres vides diferents, que en total sumen al voltant de deu anys: la primera vida fou de 1963 a 1967; la segona de 1973 a 1978, i la tercera, de 1989 a 1990, si comptem els dos programes de festa major que van dur també el nom de la publicació.

Al llarg d'aquests deu anys, hi va col·laborar molta gent, però potser va ser el primer any, amb un estol de noranta persones, el més prolífic.¹ Repassar la seva història és fer el balanç de la publicació contemporània més important del Poblenou.

Una iniciativa de Jaume P. Sayrach

Segons recull una memòria sense datar, «la revista fou una iniciativa de Jaume P. Sayrach, prevere que cercà un equip de col·laboradors i deixà la responsabilitat tècnica i pràctica en mans de seglars».² Cal tenir present que, durant el franquisme, publicar una revista requeria una sèrie de permisos difícils d'aconseguir. Pel concordat de la Santa Seu amb l'Estat espanyol, l'Església podia promoure les seves pròpies publicacions amb finalitats evangelitzadores. Algunes d'aquestes revistes van esdevenir autèntiques plataformes d'informació que anaven més enllà de la finalitat tolerada i van ensopegar amb els ulls vigilants de la censura, que funcionava dins del Ministeri d'Informació i Turisme.

La memòria esmentada revela que *Quatre Cantons* va arribar als noucents subscriptors, i que tenia un «to marcadament confessional i cofoïsticament poblenoví als seus començaments, i això durà fins poc abans de la seva desaparició».³

La revista va triar un topònim del barri, el dels «Quatre Cantons», nom pel qual es coneix encara la molt canviada cruïlla dels carrers de Pere IV i Marià Aguiló, quan aquest ja esdevé Sant Joan de Malta. La capçalera va

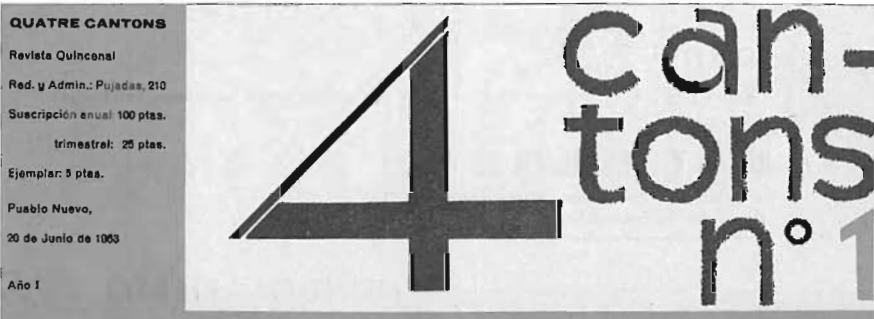
Alguns dels joves que participaren en la primera etapa. Davant, a la dreta, assegut, Albert Pla. Darrere, la tercera a l'esquerra, hi ha Araceli Aiguaviva. En segona fila, la més alta és Maria Cinta Pastor

ser dissenyada per l'escultor Josep Maria Subirachs, fill del Poblenou, i al primer número ocupava bona part de la portada una foto a vista d'ocell de la cruïlla, realitzada per Antoni Closas. La primera pàgina duia un editorial i un petit sumari. La segona plana es dividia entre una columna, «*Com el vent*», que signava mossèn Abelard Sayrach, germà del promotor, i un conjunt de petits articles signats sota l'epígraf «*Mundo abierto*». Rafael Pradas, Alfonso Carlos Vega i Francesc Domingo van ser els tres primers signants de la secció.

La tercera pàgina contenia un reportatge de Nicasi Camps dins de la sèrie «*Rutas del Pueblo Nuevo*», que pretenia divulgar diversos indrets del barri. La quarta plana duia una petita entrevista, sota l'epígraf «*Pequeño mundo*», que no sempre es va utilitzar, i també una informació sobre alguna entitat. «*Taula de redacció*» era a la cinquena pàgina, i consistia en una taula rodona sobre temes diversos; en

el primer es tractava de l'amistat entre nois i noies. Una agenda d'actes i un conjunt d'informacions curtes conformaven la sisena pàgina. La setena era ocupada per anuncis, que sovint passaven a la vuitena pàgina. L'esport tancava la publicació. Des del primer número van sortir articles i reportatges en català, en una proporció, al principi, del 25 %. El preu de venda era de 5 pessetes.

Jaume Patrici Sayrach va estar-hi poc temps, ja que el número 9 informava de la seva marxa a Roma per estudiar teologia durant dos anys. Els dos seglars que al principi van tenir cura de la revista van ser Rafael Pradas i Nicasi Camps. Maria Paller Casas feia de secretària de redacció, i hi tenien un paper destacat també Miquel Liñán, Enric Bota i Montserrat Arqué. Entre els col·laboradors del primer any sovintegen les signatures d'Albert Pla, Maria Àngels Marengo, Jaume Dedeu, Valentí Roselló, Gemma Piqué, Joaquim Maria Pàmies i Antoni Trepà.

Un altre 26 de gener

El 26 de gener de 1964, la jove revista va organitzar al Casino de l'Aliança un festival de cançó catalana amb un aleshores desconegut Raimon i membres d'Els Setze Jutges, com ara Quico Pi de la Serra i Josep Maria Espinàs. Aquella data coincidia amb el vint-i-cinquè aniversari de la caiguda de la ciutat en mans de l'exèrcit franquista i les autoritats solien celebrar l'efemèride. Al Poblenou, però, la celebració fou ben diferent. Un Casino ple de gom a gom en aquell diumenge al matí va consolidar *Quatre Cantons*.

I van repetir. Dos hiverns més tard, el dimarts 15 de febrer de 1966, es van atrevir amb un recital de Raimon en solitari, el primer que va fer el famós cantant. *El Correo Catalán*, que en va fer la crítica, comentava que més de dues-centes persones es van quedar a les portes del Casino, sense poder-hi entrar. El decorat, titulat *Volum i color del suburbi*, que va acompanyar Raimon, va ser realitzat per dos col·laboradors de la revista, Xavier Martí i Josep Sarsanedas.

Van organitzar també una exposició d'artistes del barri i un concurs fotogràfic. La voluntat d'anar més enllà de la publicació de la revista era ben palesa.

Van celebrar el primer aniversari ampliant el nombre de pàgines, de vuit a dotze. Hi incorporaven noves seccions, entre les quals destacava «*Nuestra lucha diaria*», dedicada al món del treball, tan present aleshores al barri. En el número 25 apareix la llista ja esmentada dels noranta col·laboradors, que anaven alfabèticament des d'Araceli Aiguaviva fins a l'avui bisbe Joan Enric Vives i Sicília. A més a més, hi havia un altre llistat de divuit col·laboradors de caire artístic, entre dibuixants i fotògrafs. La taula de redacció del primer aniversari era dedicada a la parròquia, mostra de l'estreta relació entre els joves redactors i Santa Maria del Taulat.

Jamás como ahora la Iglesia había hecho resaltar tanto la necesidad de que el cristiano viva en el mundo, comprometido con todos los hombres de buena voluntad en la edificación de la ciudad terrena. Recientemente el llorado Papa Juan XXIII en la encíclica que podríamos considerar como su testamento, nos invitaba a los cristianos en este sentido: "Exhortamos de nuevo a nuestros hijos a que participen activamente en la administración pública y cooperen al fomento de la prosperidad de todo el género humano y de su propia nación."

Con su presencia en el mundo, el cristiano contribuye al crecimiento de todos aquellos valores que acompañan siempre a las obras de todos los hombres, sobre todo el del sentido de comunidad, hoy más vivido que nunca. Por otra parte, sabemos que si los cristianos trabajamos con amor al lado de nuestros hermanos, esta nuestra presencia y acción será para ellos el signo elocuente de que la Iglesia mira con amor todo lo humano.

Con esta publicación, no pretendemos otra cosa. Nacida de la voz de la Iglesia en Pueblo Nuevo, y bajo su aliento y asesoramiento, queremos que sea fermento de nuestras múltiples responsabilidades individuales cara al mundo, concretamente de nuestra barriada.

Por ello ni decir cabe que esta publicación queda abierta a todos los hombres de buena voluntad. Y al decir esto, pensamos sobre todo en la juventud, tan rica en posibilidades en la hora que se edifica un mundo nuevo.

Tenemos un pensamiento especial para las diversas asociaciones culturales, recreativas, deportivas, etc., que entre los muchos méritos de que se han hecho acreedoras por su labor, no es el menor el haber sido germen de vida comunitaria en Pueblo Nuevo. A ellas de un modo especial les ofrecemos nuestras páginas y nuestra colaboración.

Con un cordial saludo, les invitamos a todos a nuestra cita quincenal.

El diseño del título 4 Cantons se debe a una gentileza del gran escultor José M.ª Subirachs, hijo de nuestro Pueblo Nuevo.

Clicó A. Cinos. En Quatre Cantons. D'equi uns instants tota la vida del Poble Nou bullirà en aquest entrecruament de carrers. Bonic símbol pel nostre periòdic, que tot just neix, voldria ésser evert a totes les cases de la nostra barriada.

LEA EN EL INTERIOR:

- Los planes urbanísticos de Pueblo Nuevo.
- Reportaje del Campamento Social de la A. E. Icaria.
- Entrevista con "Donya Quimet".
- L'amistat entre nois i noies, en una interesante "Taula de Redacció".
- Noticias, comentarios y actualidades.

Portada de la primera etapa de *Quatre Cantons*, amb la capçalera de Subirachs

«Ens reuníem els dimecres a la nit a Santa Maria. Jo compaginava la revista, que duia a Gràfiques Lorente, al carrer Josep Estivill, a la Sagrera. Em sembla que sempre van perdre diners amb nosaltres, però ens tractaven molt bé. Recordo que el número de la mort del president Kennedy el vam haver d'escriure i tancar en una sola nit, per problemes d'impressió»,⁴ explica Josep Sarsanedas, estretament unit al *Quatre Cantons* de la primera etapa.

El to moralista impregnava els edi-

torials. A «*Broncearse bajo el sol*» es pot llegir: «¿En qué época los hombres se habían preocupado por la línea o el color de sus trajes o si de si deben o no hacerse un corte de pelo a la navaja?». O al final: «Unas personas sanas, elegantes y hasta bronceadas; los mejores intérpretes de la música moderna, pero todos con una honda preocupación social y cristiana, es evidente que han de estar en la línea más avanzada de la voluntad creadora de Dios.»⁵

Mossèn Joan Soler amb un grup de joves. Amb un barret, al mig, Josep Benedito

Pilar Solans i Araceli Aiguaviva, segona i quarta, són dues de les noies que més activament van ser al Quatre Cantons de la primera època

Una crisi i un canvi

Va passar un altre any. La ja esmentada memòria revela que el segon any de vida havia dut la publicació «a una situació tan periodísticament com intel·lectualment i ideològicament inacceptable; això provocà un *coup de force* d'alguns antics elements del consell de redacció de la primera època que, juntament amb altres de nous, es feren càrrec de la publicació». ⁶ Val a dir que, tot i la crisi, els continuadors — en part ja redactors a la primera etapa — reafirmaven la seva «condició de cristians». ⁷

De la crisi pot donar idea la tercera plana del número 49, dedicada a la vida interna de la publicació, amb una nota destacada, «*4 Cantons' no es monopolio*», una demanda de més ajut econòmic i una altra nota sobre una visita a Montserrat. A una de les dues fotos es distingeix, a més de l'abat del monestir, Gabriel Maria Brasó, Rafael Pradas, Antoni Roig i mossèn Joan Soler, nou vicari de Santa Maria del Taulat. També informaven que en dos anys la publicació havia tingut dos directors, tres consiliaris, tres subdirectors, vint redactors i tres assemblees per saber cap on anaven. Es deduïa que volien més estabilitat.

La revista va començar a dedicar números a diferents temes: la joventut, la cultura popular, el sindicalisme... La informació ja no era només poblenovina, tot i que sempre hi havia hagut espai per a altres temes, però no amb la importància que se'ls va donar a la tercera i darrera etapa del primer *Quatre Cantons*.

Algun dels editorials és ben revelador de les noves inquietuds dels responsables de la revista. Per exemple, «*Ésser català*», que té l'estil de Rafael Pradas: «Les noves generacions volen una Catalunya millor. Volen, sobretot, un País autèntic fonamentat sobre la justícia, la llibertat i la democràcia, que vindrà condicionat, en gran part, pel panora-

ma polític espanyol.»⁸ Reivindicar la democràcia a l'Espanya de 1966 era temerari.

L'única esquila que va publicar *Quatre Cantons* va ser, el maig de 1966, la de Joaquim Ribera, amo de Metalls i Plateria Ribera, per al qual demanaven el nom d'un carrer.

La portada del Pla de la Ribera i la de Subirachs

Quatre Cantons va adoptar un paper molt destacat en la lluita contra el Pla de la Ribera, que diverses grans empreses volien impulsar per aixecar pisos en els solars de les antigues fàbriques. El pla implicava la desaparició de mitjanes i petites empreses i el trasllat de prop de 15.000 persones del barri del Taulat. «*Pueblo Nuevo en peligro*» era el títol ben expressiu del número de juliol de 1965. No tot era reivindicació. El número 78, de setembre de 1966, va gaudir d'una portada dissenyada per Subirachs, un escultor cada cop més conegut.

Aquell setembre, però, hi hagué una petita crisi. Molest per les crítiques d'alguns clubs, va plegar el col·laborador esportiu Francesc Terrado, que deia que, si d'algun defecte es podia acusar la seva secció, era de ser «bàrbaramente sincera».⁹

La publicació, però, anava arrossegant números vermells. Van llençar una campanya per arribar a una xifra impossible de 5.000 subscriptors. Hi van començar a incloure algunes firmes conegudes, com Jordi Solé Tura, Joan García Grau o Jordi García Soler. Tot fou debades. L'abril de 1967, el primer número on figura mossèn Joan Soler com a director a la manxeta, *Quatre Cantons* sortia per darrera vegada. El català ocupava el 75 % de les seves dotze pàgines: havia triplicat el tímid 25 % inicial.

PER PRIMERA VEGADA

RECITAL RAIMON

- UNA ACTUACIÓ ÚNICA A NIVELL EUROPEU
- LES CANÇONS D'UN POETA DE FAMA INTERNACIONAL
- UNA NOVA PRESENTACIÓ DE RAIMON QUE US AGRADARÀ

organitzat per la revista "4 cantons" i presentat per el

CASSINO L'ALIANÇA DEL POBLE NOU
Passeig del Triomf, 22 - Tel. 225 56 66

DIMARTS 15 DE FEBRER DEL 1966
a les 10,30 de la nit

Venda de localitats amb anticipació

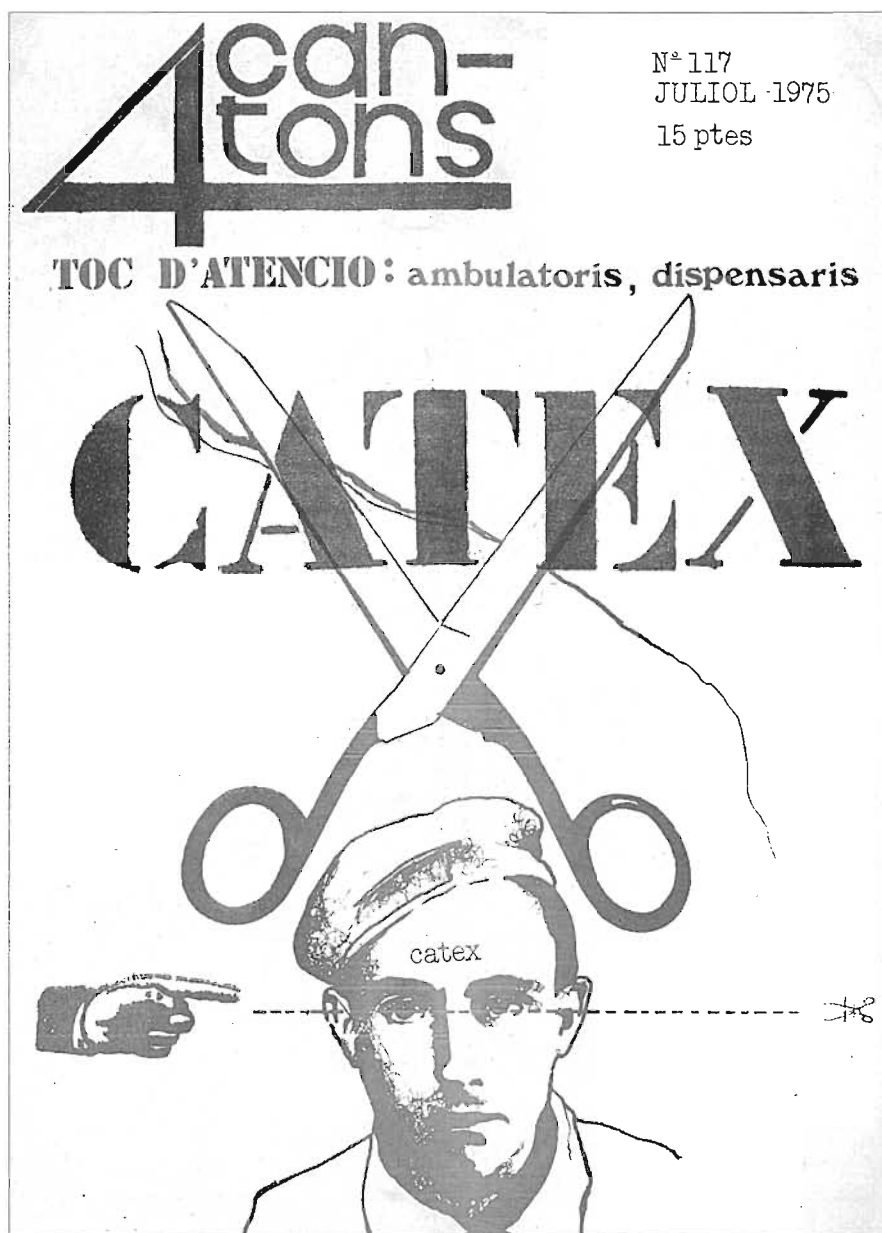
Autobusos: 6-41-42 i els de Badalona tota la nit.
Tramvies: 52-53.

Programa del recital de Raimon, el 1966

L'intent pujolista

«Vam anar a veure Jordi Pujol a casa seva amb un projecte de revista en català», rememora Josep Sarsanedas. «Ens va rebre en bata i es va mirar la memòria econòmica que havíem preparat. Va dir que ja ens contestaria,

però el projecte no va tirar endavant.» Si hagués fructificat, la idea era un consell de direcció format per Rafael Pradas i Joan García Grau, aleshores connectats amb Pujol, i Lluís Porcel. Demanaren un milió i mig per fer realitat aquesta revista d'abast més ampli, amb un tiratge de 5.000 exemplars.¹⁰

Portada d'un exemplar de la segona etapa

La segona vegada

A començaments de 1973, el periodista Josep Maria Huertas —que signa aquest treball— va anar a trobar mossèn Joan Soler i li va proposar tornar a treure *Quatre Cantons*. El

problema més gran era l'econòmic. Calia disposar al principi d'un petit coixí de diners per evitar l'ofec, mentre arribaven les subscripcions.¹¹

L'economista Eugeni Giral va elaborar un petit estudi que xifrava en 667 les subscripcions que calia per no

perdre diners, i va aconsellar l'emissió de seixanta accions de 1.000 pessetes per disposar del petit coixí econòmic. L'abril de 1974, el dèficit que cobririen les 60.000 pessetes dels ajuts deixaria d'existir, si s'arribava a les subscripcions assenyalades.

Per adonar-se de la realitat d'aquestes quantitats, modestes als ulls d'ara, cal tenir present que imprimir 1.000 números costava 9.000 pessetes, o sia que cada exemplar sortia a 9 pessetes i vam fixar 15 com a preu de venda. No es feia en impremta tradicional, sinó en copisteria, la qual cosa abaratia els costos.

El primer número va tenir vint-i-dues pàgines, xifra possible perquè les pàgines anaven encolades. Vam conservar la capçalera i com a director titular figurava el rector, mossèn Joan Playà, amb qui no vaig parlar ni una sola vegada. El nostre contacte parroquial es feia a través d'un jove vicari, Manolo Seliva. La portada era una il·lustració; no hi havia més text que l'anunci d'alguns dels treballs que hi havia dins. Les seccions incloïen el clàssic editorial, on es parlava de la continuïtat amb el *Quatre Cantons* dels anys seixanta i es prometia una revista «eminentment popular».

El reportatge que s'anunciava a la portada constava de cinc pàgines i es fonamentava en una enquesta sobre la joventut, realitzada per un grup on es trobaven Joan Francesc Martín, Ricard Zegrí i Xavier Modamio. El reportatge anava signat per Àngela Vinent, Francesc Macià i Jaume Caldentey, que era un dels meus pseudònims. Vaig pensar que, treballant en un diari —concretament el *Tele/Expres*—, era millor no figurar-hi obertament i encara més essent com era, de fet, el director. Vam incloure-hi un còmic de Joma i Alfons —un altre dibuixant habitual va ser Fer—, un informe sobre el futur metro, obra de Maria Favà i Nicasi Camps, dos col·laboradors que pro-

venien de la primera època, una curiosa secció escrita i dibuixada per Paco Navarro, que signava com «el peluquero de Luis XV», i notes informatives diverses.

Si del primer número vam editar 1.000 exemplars, la por ens va fer baixar la xifra a 700, la qual cosa es va revelar com una equivocació. A poc a poc, havia quallat la idea i els subscriptors van arribar de pressa. Total, que del segon número es van esgotar tots els exemplars, i algun col·leccionista va haver de fotocopiari-ho per disposar-ne d'un.

Periodistes i no periodistes

Una característica de la segona etapa va ser el percentatge destacat de periodistes dins de la redacció. La professió atreïa la joventut i la possibilitat de publicar en una revista, ni que fos de barri, també. Fins i tot ens van demanar de fer un curset a l'acadèmia Ergon sobre com es feia una revista.

Àngela Vinent, Jordi Montaner, Miquel Villagrasa, Juanjo Caballero, Maria Favà, Manuel Vilaseró, Ferran Sales, Pepe Encinas, Jaume Mor i Josep Maria Huertas érem els periodistes. Cal, però, esmentar altres que feien la mateixa feina, tot i que exercissin altres professions: Francesc Macià, Nicasí Camps, Paco Navarro, Joan Vives, Victòria Enrich, el dibuixant Manuel Puyal —també procedent de la primera etapa—, Joan Enric Vives, que feia de corrector de català, i Rosa Acebal, que tenia cura de l'administració. I segur que em deixo gent.

Ens reuníem els dilluns en lloc dels dimecres i normalment les portades ens les feia Ferran Bravo, llevat d'algunes que varen ser obra d'altres grafistes, com Llorenç Company, un amic valencià de Juanjo Caballero. El clima va ser en general força amical, fins al punt que ens vam continuar

Joma, Pepe Encinas i Josep Maria Huertas, amb barba, durant el reportatge del Pla de la Ribera, 1974

Joma i Maria Favà durant la realització d'un reportatge sobre el Pla de la Ribera, 1974

veient com a grup quan *Quatre Cantons* ja havia plegat.

Tot i que la publicació tenia menys contingut religiós que l'anterior, era amatent a fets concrets, com els primers vint-i-cinc anys de vida de la parròquia, després de la seva reconstrucció, el 1950. Josep Lligades va escriure al voltant d'aquest aniversari sobre la nova manera de sentir-se cristià al número de maig de 1975: «Una primera característica d'aquest

nou estil seria la de ficar la fe dins la realitat, i voler concretar les exigències del ser cristià en el treball per al millorament del barri, per un funcionament social més digne de l'home.»

Les dues detencions

Quatre Cantons va adquirir una gens desitjada notorietat quan em van de-

Juanjo Caballero, el desembre de 1973

tenir arran d'un reportatge aparegut al diari on treballava, *Tele/eXpres*, que em va dur davant un consell de guerra sumaríssim, vestit amb un *trajo* que em va prestar Juanjo Caballero perquè jo no en tenia, de *trajo* d'estiu. Hi havia de causar bona impressió, deien. Va ser debades. Em van condemnar a dos anys i em van obrir una segona causa per complicitat amb ETA.

El novembre van detenir mossèn Joan Soler per aquesta segona causa, i recordo que se'm va gelar la sang quan el vaig veure entrar a la galeria on em trobava, a la presó Model. Poc després el van traslladar a l'oratori de

Sant Felip Neri perquè els capellans, d'acord amb el concordat, tenien dret, si eren detinguts, a romandre en un edifici religiós.

Total, que *Quatre Cantons* es va quedar sense els dos directors, el dret i el de fet, perquè, aleshores sí, en els currículums que es van fer circular per demostrar com era de bon jan figurava la meua condició de pilot de la revista del Poblenou. Els meus companys van dedicar-me un número sencer, però en embolicar-se la troca es van esverar i en van cremar gairebé tots els exemplars. I és que la segona meitat de 1975 va ser molt dura.

El maig de 1976 van dedicar-nos la portada perquè ens havien deixat anar el 12 d'abril: «*Soler i Huertas en llibertat provisional*», deia el títol. Curiosament, en aquell mateix número, a la manxeta es va afegir una frase: «*La revista de barris degana del país*».

El número següent hi hagué una col·laboració inesperada, la del cardenal Narcís Jubany, que deia: «*Quatre Cantons* conserva la seva denominació d'origen lligada a la parròquia del lloc, però cal esperar que aquesta funció de suplència que l'Església ha exercit no sigui aviat necessària i es clarifiqui.»¹² Educadament, ens venia a dir que a veure si deixàvem de comprometre'l, i no li mancava raó. Tanmateix, la revista va continuar lligada en aquesta segona etapa a Santa Maria del Taulat fins a la seva desaparició, el març del 1978.

Noves col·laboracions i la crisi

L'octubre de 1975, un breu editorial informava de la fusió de la revista amb el butlletí de l'Associació de Veïns del Poblenou. «La raó fonamental que ha menat a aquesta fusió ha estat la coincidència d'interessos i objectius»,¹³ deia un paràgraf de l'es-

crit. També reconeixia raons econòmiques de les dues publicacions.

Quatre Cantons es va acostumar a incloure a la manxeta la relació dels seus redactors: el novembre de 1975 eren catorze. Tres mesos després, pel febrer de 1976, la cooperativa Pau i Justícia va disposar de dues pàgines per adreçar-se als seus socis. Copiaven la fórmula de l'associació de veïns.

Tot això no va impedir la crisi. El març de 1978 complíem cinc anys i vam publicar un editorial per recordar-los: «Vam començar quan el país vivia encara en dictadura i ara subsistim en temps de democràcia.» No vam tornar a sortir. Quim Estivill, un dels darrers a incorporar-se a la revista i que era el responsable de l'economia, ens va fer saber que feia temps que perdiem diners i que ell n'havia posat de la butxaca. També vam descobrir que Josep Maria Canals, conegut com mossèn Dinamita, pagava uns anuncis del llibre de Josep Trueta *L'esperit de Catalunya*. En una reunió vam decidir plegar velles. Ja sabíem que podíem intentar trobar diners, però hi pesava molt el cansament de cinc anys de voluntarisme.¹⁴

Canals, Estivill i les periodistes Sussi Morell i Júlia Sousa van ser quatre incorporacions de darrera hora. La columna vertebral continuava essent, però, la gent dels primers moments.

Les trenta-una persones que, d'una manera o altra, van fer aquella segona etapa es van aplegar, al cap de dotze anys, per dur a terme el que van batejar com «*L'últim número de l'anterior etapa de 'Quatre Cantons'*», i va ser així perquè havien mort en poc temps Francesc Macià i Vicki Enrich, dos membres de la informal redacció. El vam incloure dins del número de *Quatre Cantons* de març de 1990, perquè —cal dir-ho ja— va haver-hi una segona resurrecció de la revista.

Presentació de la tercera etapa, a l'Ateneu Colón, el gener de 1990
(ORIOL TARRIDAS)

Els últims 'Quatre Cantons'

De revistes i revistetes, en van sortir més, després del 1978. Semblava, però, que havia quedat la nostàlgia de *Quatre Cantons*. Uns joves lligats al Moviment Infantil, l'esplai de Santa Maria del Taulat, van posar fil a l'agulla i van intentar fer el mateix que la gent de 1973: aprofitar el llistat de subscriptors i la capçalera històrica.

Per començar a ser coneguts van posar el nom i el número zero al programa de festa major del 1989, amb un bonic dibuix d'un dels trenta-un de la segona etapa, Joma. La Coordinadora d'Entitats va assumir fer d'editora de la tercera etapa. El seu objectiu, expressat al programa, era editar 8.000 exemplars.

Van sortir de debò el gener del 1990, amb el número 149, que recuperava la numeració interrompuda, al preu de 125 pessetes. El consell de redacció estava format per les germanes

Laura i Gemma López, el periodista Ernest Alós i Pere Nieto. Tenia trenta-dues pàgines, vuit d'elles de publicitat, i eren totes en català.

Les coses no van rutilar gaire bé i la periodicitat se'n va ressentir. El número 153, corresponent a maig, que ja era de vint-i-quatre pàgines, es va haver de donar de franc per calmar l'enuig dels subscriptors, i la revista ja no va tornar a reaparèixer fins al programa de festa major del 1990, que no duia numeració i que va ser el cant de cigne del nou *Quatre Cantons*. Els quatre membres del consell de redacció i altres col·laboradors habituals (Marc Andreu, Carlos Cabrera i Carol Biosca) figuraven a la llista dels realitzadors del programa. No hi havia cap referència al què passaria amb la revista, però no va tornar a sortir.

JOSEP M. HUERTAS

NOTES

1. El llistat de col·laboradors va aparèixer al número 25 (20 de juny de 1964).
2. La memòria es conserva a l'Arxiu Històric del Poblenou, i va ser pensada per treure de nou la revista amb una projecció més ambiciosa.
3. *Id. Memòria Quatre Cantons*, s/d.
4. El número que conté les dues planes sobre la mort de Kennedy és l'11, i les signen Antoni Closas, Josep Maria Solé, Josep Beltran, Josep Sarsanedas, Nicasi Camps i Rafael Pradas. El número presenta una curiositat acrònica: duu la data del 20 de novembre de 1963 i Kennedy va ser assassinat el 22, dos dies més tard.
5. «Broncearse bajo el sol», *Quatre Cantons* (25 de juliol de 1964).
6. *Memòria Quatre Cantons*, s/d.
7. «El servicio a Pueblo Nuevo», *Quatre Cantons* (20 de juny de 1965).
8. «Ésser català», *Quatre Cantons* (segona quinzena d'abril de 1966).
9. TERRADO, FRANCISCO. «Carta abierta», *Quatre Cantons* (primera quinzena de setembre de 1966).
10. Segurament, la memòria sovint esmentada en aquest treball es va elaborar aleshores.
11. Des d'ara parlaré en primera persona perquè se'm fa estrany parlar de mi en tercera persona.
12. JUBANY, NARCÍS. «Carta del bisbe», *Quatre Cantons* (juny de 1976).
13. «Vers una nova etapa», *Quatre Cantons* (octubre de 1975).
14. El preu de 9.000 pessetes per fer mil exemplars havia passat a la història. Una factura de gener de 1976 estableix 23.626 pessetes per fer 1.275 exemplars. Gairebé s'havien doblat els costos i no havíem fet el mateix ni amb les subscripcions ni amb la publicitat.